

CZU 614.2:378.4(478)(092)

NICOLAE TESTEMIȚANU –
PERSONALITATE NOTORIE
ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT, ȘTIINȚA MEDICALĂ
ȘI OCROTIREA SĂNĂTĂȚII

Dumitru TINTIUC,
Catedra de Medicină Socială
și Management Sanitar *Nicolae Testemițanu*

Un loc aparte în galeria ilustrațiilor savanților care au creat și au slujit cultura medicală națională îi aparține profesorului universitar, academicianului Nicolae Testemițanu – personalitate polivalentă, care s-a eternizat prin activitatea și opera sa, orientată spre adevăr, spre frumos, spre binele filantropic și echitatea socială.

Universitatea de Medicină și Farmacie a Republicii Moldova se mândrește cu numele eminentului savant, pedagog și om de stat Nicolae Testemițanu. El este una dintre personalitățile care aparțin deopotrivă istoriei și legendei.

Nicolae Testemițanu s-a născut la 1 august 1927, în comuna Ochiul Alb, fiind al treilea dintre cele cinci surori și cei trei frați. Copilăria și-a petrecut-o ca toți copiii de la sate, dar pleca dimineața la școală mai devreme, că așa făceau băieții mai sârguincioși la învățatură, și se întorcea după lecții pe altă uliță, admirând livezile gospodariilor, că tare îi mai plăceau satul și oamenii chiar de mic copil.

Sorbind cu nesaț tot ce i-a dat școala primară din sat, gimnaziul din Baraboi, Liceul *Ion Creangă* și școala medie, Nicolae Testemițanu termină studiile cu eminentă. Apoi, inspirat de viața satului, pasionat de medicină și animat de dârzenie și ambiție sănătoasă, care i-au caracterizat întreaga-i carieră, tânărul Nicolae pleacă la Chișinău, spre a depune dosarul, în 1946, pentru studii la Facultatea Curativă a Institutului de Medicină din Chișinău.

Cinci ani de studii la facultate au trecut în marș forțat. Anul 1951 semnifică pentru istoria învățământului superior medical prima promoție – numită mai apoi „de aur” – din admiterea locală cu termenul de studii de cinci ani, absolvent al căreia a fost și Nicolae Testemițanu.

Absolvind cu mențiune facultatea, tânărul specialist, pătruns de strădaniile plugarilor, se reîntoarce la țară, începându-și activitatea practică în secția de chirurgie a Spitalului central raional Râșcani în calitate de medic-ordinator. De la bun început își fixase

un domeniu concret de activitate – chirurgia. Ceva mai târziu, el consideră că ar trebui mai întâi să facă studii postuniversitare, pentru a-și perfecționa cunoștințele și deprinderile încă puțin experimentate în specialitatea preferată. Această idee devine realitate în același an, 1951, când, în baza ordinului rectorului Ipatie Soroceanu, Nicolae Testemițanu este înregistrat în calitate de ordinator clinic la Catedra *Chirurgie Generală* a Institutului de Medicină din Chișinău.

Această decizie curând avea să dea roade bogate. Activitatea desfășurată de-a lungul mai multor ani în cadrul catedrei numite îi permite lui Nicolae Testemițanu să ocupe diferite funcții: ordinator clinic (X.1951–X.1954), asistent (XI.1954–IV.1960), conferențiar (V.1961–IV.1964), șef al Catedrei *Ortopedie și Traumatologie* (V.1965–IX.1968).

Carierea lui N. Testemițanu a avut cu adevărat un traseu fulminant. La bază s-a aflat omul, specialistul, acel factor puternic în stare să „propulseze” orice. Ar fi putut să îmbrățișeze oricare altă profesie și ar fi făcut tot atât de mult pentru ea, cât a făcut și pentru medicină. La numai 28 de ani, era deja medic-șef al Spitalului Clinic Republican (SCR) din Chișinău, la 32 de ani a devenit rector (director) al Institutului de Medicină din Chișinău, la 36 de ani – ministru al Sănătății din Republica Moldova.

Fiind numit rector al Institutului de Medicină, a purces de urgență la deschiderea unor noi facultăți: *Stomatologie* (1959), *Medicină Profilactică* (1963), *Farmacie* (1964), mai apoi plasând-o aici și pe cea de perfecționare a cadrelor medicale (1962). Scopul său era să satisfacă măcar parțial marele deficit de cadre.

Nicolae Testemițanu devine o autoritate, iar sub bagheta sa lumea lucrează cu multă dăruire – se deschid noi clinici, catedre, laboratoare. Concomitent, începe construcția a două blocuri de studii a câte patru etaje fiecare, repară și construiește cămine studentești, fondează o tabără sportivă a Institutului pe litoralul Mării Negre. Tot atunci este fondat primul Laborator central de cercetări științifice în medicină, este finalizat noul bloc morfologic. Firește, această energie și vâna de gospodar au atras atenția potențailor zilei și ei îl acceptă, îl promovează în funcția de ministru al Sănătății.

La început a refuzat oferta, dar în acele vremuri trebuia să te conformezi... Totodată, conștientiza că în funcția de ministru va putea face mai mult pentru

popor. Cunoscând prea bine paragina din ramura respectivă, abordează problema creșterii și consolidării cadrelor științifice naționale. Stabilește legături cu diverse instituții de profil din fostele republici unionale, îi convinge pe mulți miniștri de resort să ajute Moldova în privința instruirii și consolidării cadrelor științifice de profil medical. A selectat și a recomandat la studii în doctorantură, în diverse centre științifice din fosta Uniune Sovietică, circa 250 de persoane, care ulterior au revenit la baștină cu o pregătire excelentă, cu grade de cercetători în multe specialități.

Interesul său științific și practic era orientat spre argumentarea necesității de a lichida deosebiri de fond dintre nivelurile de asistență medicală acordată populației rurale și celei urbane. A creat o școală științifică cu orientare aprofundată în direcția dată, a adunat în palmaresul său științific peste 220 de lucrări publicate, inclusiv 15 monografii, a elaborat, „o nouă concepție științifică de organizare a asistenței medicale specializate de ambulatoriu și de staționar cu servicii de urgență acordate populației rurale”.

N. Testemițanu creează o puternică școală științifică, lucrează împreună cu discipolii săi la soluționarea problemelor ce trebuia să conducă la formarea noii concepții privind sistemul organizării eficiente a asistenței medicale a populației rurale. Acesta era scopul său suprem – de a aduce medicina specializată mai aproape de oamenii muncii, în sat.

Descentralizarea serviciului de ambulatoriu presupunea crearea unei rețele largi de ambulatorii medicale sătești de tip nou, de sine stătătoare, și puncte medicale, paralel lichidându-se treptat spitalele de sector, sporind, în același timp, capacitățile spitalelor raionale centrale. Pentru această titanică muncă, Nicolae Testemițanu, împreună cu unii discipoli ai săi, în anul 1982, se învrednicește de onorificul titlu „Laureat al Premiului de Stat al RSSM în domeniul științei și tehnicii”. Catedra condusă de el este confirmată oficial și recunoscută în fosta URSS ca Centru științific de coordonare a problemelor de organizare a ocrotirii sănătății populației rurale.

Realizarea noii concepții cu privire la organizarea asistenței medicale rurale a trezit interesul specialiștilor din Ungaria, Bulgaria, Cehoslovacia, Germania, România, precum și din Ucraina, Rusia și alte republici unionale.

Natura l-a înzestrat pe N. Testemițanu cu calități excepționale și el se străduia să îmbine armonios activitatea științifică, pedagogică și educativă cu cea obștească și organizatorică. A fost lider al tineretului în Institut, mai apoi a fost ales de două ori deputat, din partea circumscripției electorale Otaci, în Sovietul Suprem al Republicii Moldova.

Pe vremurile acelea grele, adesea mă gândeam: de unde îi vin puterile, inspirațiile? Răspunsul mi-l dădea el însuși, povestind cu înflăcărare despre ne-număratele întâlniri cu oameni de la sate, cu țăranii, pe care-i iubea și îi stima: „Am primit o nouă doză de energie cât se poate de pozitivă” – aceste cuvinte le repeta ori de câte ori se întorcea dintr-un sat sau altul. Vorbea întotdeauna cu mare respect și recunoștință de baștina sa, de oamenii din Ochiul Alb, care-l alimentau permanent cu puteri noi și înțelepciune.

Întotdeauna dornic de oameni, Testemițanu continua cu aceeași amabilitate să se întâlnească cu colegii, prietenii, să discute cu ei, să caute calea de soluționare a numeroaselor probleme ce vizau nu numai medicina, dar și știința în genere, învățământul, cultura. Avea cele mai frumoase contacte și relații cu savanții de la Universitatea de Stat, de la Academia de Științe a Moldovei, cu personalități remarcabile din centrele de medicină din Moscova, Riga, Vilnius, Sankt Petersburg ș.a.

După 1968, prin „cădere”, Nicolae Testemițanu a știut a se înălța – nu fiecare este capabil de așa ceva. L-au ajutat spiritul său de autodisciplină, capacitatea sa colosală de muncă. Și, bineînțeles, o susținere enormă în tot ce făcea o avea din partea familiei, îndeosebi din partea soției, mult stimatei doamne, profesor universitar Ludmila Testemițanu, care, fiind și ea un om foarte bun la suflet, inteligent, medic și savant, îi înțelegea pe deplin aspirațiile și suferințele. Nicolae Testemițanu își iubea nespus de mult copiii – Andrei și Elena, cărora le-a lăsat ca moștenire o avere colosală: un nume devenit un adevărat simbol pentru întregul nostru neam.

Din momentul în care i-a fost acordat Premiul de Stat în domeniul științei și tehnicii, statul deja recunoscuse și prețuise tot ce a dovedit el să facă. E un lucru firesc și onorabil că vârfurile conducătoare, în asonanță cu întregul popor, țin mult la perpetuarea memoriei acestui destoinic fecior al neamului. Profesorul Nicolae Testemițanu va rămâne de-a pururi un

exemplu nu doar pentru noile generații de medici, ci și pentru întreg poporul moldav.

Consider că cea mai bună formă de păstrare a memoriei Marelui Testemițanu este să facem pentru medicină, pentru îmbunătățirea sănătății poporului cât mai mult, să ducem cu succes la capăt reformele în ramură. Este bine-venit faptul că a avut loc turnarea medaliei de stat comemorative „Nicolae Testemițanu” (anul 2002), pe care deja o deține un număr anumit de specialiști; este instalat bustul său în curtea Universității, la spitalul raional Drochia; în unele localități sunt denumite străzi și instituții medicale în memoria sa.

USMF *Nicolae Testemițanu* și catedra pe care a condus-o academicianul N. Testemițanu au întreprins multiple acțiuni pentru păstrarea memoriei lui: la inițiativa catedrei a fost instalată placa comemorativă pe clădirea unde a locuit familia Testemițanu, bustul la catedră, a fost inaugurată galeria șefilor de catedră și a miniștrilor Sănătății, este deschis muzeul Catedrei *Nicolae Testemițanu*, sunt elaborate multiple publicații și organizate conferințe științifice consacrate vieții și activității profesorului universitar Nicolae Testemițanu.

N. Testemițanu a avut o întâlnire cu colegii săi la 35 de ani de la absolvirea Institutului de Medicină din Chișinău numai cu o oră până la decesul subit, la 20.09.1986...

„Apa trece, pietrele rămân”, spune un vechi proverb. Generațiile de medici se vor rândui una după alta, dar memoria despre această mare personalitate, despre zbuțumul său deșteptător de rațiune rămâne un bun al tuturor generațiilor.

Bibliografie

1. E. Popușoi. *Nicolae Testemițanu*. În: *Literatura și arta*, 1989, 25 august.
2. Iu. Grossu. *Profesorul Nicolae Testemițanu*. În: *Moldova suverană*, 1992, 25 iulie.
3. Gh. Paladi. *Atât de simplu, atât de mare...* În: *Viața satului*, 1994, 2 aprilie.
4. L. Cobâleanșchi. *Cu dragoste și sacrificiu*. În: *Viața satului*, 1994, 2 aprilie.
5. A. Melnic. *Un nume devenit simbol*. În: *Viața satului*, 1994, 2 aprilie.
6. A. Spânu. *Viața și opera profesorului Nicolae Testemițanu*. În: *Literatura și arta*, 1997, 31 iulie.
7. E. Popușoi. *Profesorul Nicolae Testemițanu – medic umanist, cetățean și patriot*. În: *Moldova suverană*, 1997, 16 septembrie.
8. D. Tintiuc. *Stringenta necesitate de extindere a relațiilor*. În: *De Nicolae Testemitanu*. Chișinău, 1997, p. 233-236.
9. I. Stici. *Nicolae Testemițanu – viguros stejar al neamului*. Chișinău, 2007.